

Eleget szolt már a krónika a budai Várpalota múltjáról, pusztulásáról, újjászületéséről és eljövendő rendeltetéséről, de ritkán térült a figyelem azokra a munkáskezre, amelyek föltámasztják hamvaiból a fővárosi panoráma egyik gyönyörű ékszerét.

A kupola építői

Hol vagyunk már a tanakodástól, amikor afölött vitáztunk, hogy legyen vagy ne legyen kupola. Itt a magasban, ahonnan madártávlatból látni a főváros több száz négyzetkilométernyi háztengerét, javában szorgoskodnak a kupola építői. Jókedvű malterhordó lányokkal tréfálkoznak a kőművesek, pallókötőket emelnek le a csigáról az állványozók, rajzokba mélyedve töpreng *Drescher Dezső*, a művezető. Óvatosan mérlekednek az ácsok: itt minden milliméternek jelentősége van. Szó sem lehet akkora eltéréstől, mint a humorosan emlegetett ács-hajszál — amely öt centiméternél kezdődik, hiszen a kupoladob vastagsága mindössze 14 centiméter vasbeton lesz, maga a kupolahéj pedig ennél is vékonyabb.

Valamennyi munkafolyamat nagy szakmai hozzáértést és kipróbált lelkiismeretességet követel. Ha úgy igaz, hogy a palota valamennyi részét a réginel tartósabban, igényesebben állítják helyre, akkor ez a kupolára még

inkább érvényes. A régi sisak, amely a Habsburg-terem fölött emelkedett, csak álkupola volt, külső dísz gyanánt szolgált, de a belső térképzésben nem vehették hasznát. A jelenlegi viszont tágas kupolacsarnokot fog alkotni, s ez a csarnok lesz majd az ide tervezett Nemzeti Galéria reprezentatív centruma.

A 18 méter magas, oszlopokkal szegélyezett kupoladobot és az erre domborodó 14 méter magas kupolahéj palástját e hónap elején kezdték el betonozni. Valamennyi brigád a 41-es Építőipari Vállalat tőrszergárdájához tartozik. Többségük a szakma kiváló dolgozója, s kivétel nélkül a szocialista brigád címért harcolnak. Elhatározták: mire összeül a párt VIII. kongresszusa, befejezik a kupola boltozását.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Gerencsér Miklós

729.3

Cím:

AZ ÉKESSÉG MESTEREI

1962
emély

Képmaladocsg

1962. júl. 12.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

A bádgosok

Türelemjátéknak is beillik az az aprólékos munka, amelyet a bádgosok végeznek. Ki gondolná, hogy egyetlen kis manzárdtorony borításához csaknem ezer darab, vörösrézről szabott lemez szükséges? Lentről parányi vonalnak látszik valamelyik sarokív. Fent a magasban hetekig dolgoznak rajta a bádgosok. Az öt-vösök türelmével és érzékenységgel hajlítják, csiszolják, domborítják a nemes anyagot. Mennyi mozdulat, mennyi lelemé-

nyesség kellett ahhoz, hogy a néhány dekás darabok 57 tonnányi megmunkált borítólemezzé sokasodjanak a hatalmas tetőkön, díszes tornyokon, könnyed párkányokon. S még legalább 57 tonna vörösréz vár a mesteri kezekre.

Györe Jenő, a bádgosbrigád irányítója igazán elemében van. Szikár, déliesen barna ember, munka közben csak akkor éri árnyék, ha felhő takarja el a napot. Nem is titkolja büszkeségét, hogy ilyen szép feladattal tüntették ki. Harmincéves szakmai rutinnal rendelkezik és úgy érzi, hogy most érkezett el fénykorához: hite szerint ennél igényesebb munkát sehol a világon nem bízhatnának rá.

De persze okkal szemelték ki éppen őt. A korábbi években bravúrosan váltotta be a hozzáfűzött reményeket a Gellért Szálló a Széchenyi-fürdő, a Mátyás-templom helyreállításán. Maga sem gondolta 30 évvel ezelőtt, keszthelyi bádgosinas korában, amikor a Festetics-kastély javításánál melegítette mesterének a forrasztópákát, hogy valaha a fiával együtt fedi be azt az épületet, amelyet a ritkán látott százpengősökről ismert.

Még legalább négy-öt esztendeig eltart a munkájuk. De Györe Jenő azután sem akar megválni a Vártól. Szeretne itt maradni mint karbantartó. Ismeri a fémborítás

minden tenyérynyi részletét. És talán ártatlan ravaszkodással arra is gondol, hogy kevés dolga akad majd, hiszen most úgy odaerősítik azokat a lemezdarabokat, hogy hasztalanul fogja fészegetni a tetőket a mérges idő.

A kőfaragók

— A kő: hiú portéka. Megköveteli, hogy ismerjék. Aki keveset tud róla, annak konokul ellenáll. De aki hozzáférkőzik titkaihoz, annak engedelmeskedik, mint a szelídített oroszlán.

Igy beszél *Digruber István* fiatal kőfaragó az anyagról, amely gyerekkorában pajtása volt, s férfikorában elszakíthatatlan jó barátja lett. Szavai úgy hangzanak, mintha mesébe illő hős út-

járól regélne. Szemmel láthatóan büszke a barátjára. Szívesen és otthonosan tekint vissza az évmilliókra, régvolt tengerek mélyére, földrengésekre, a budakalászi bányára, ahol nagyapja öröme kötött barátságot a kővel, amely csodálatos kalandok után végül is korinthuszi oszlopfőként ékeskedik a palota homlokzatán.

Az ékszerész munkája elfér az ember tenyerén. A kőfaragó munkája a város tenyerén díszleg. Gondoljunk a Mátyás-templom tornyára: minden bizonyosan van olyan szép, mint akár a pápai hármaskorona. Naponta tucatnyi turistacsoport tekint föl áhítattal a köcsipkék pazar motívumaira. E köcsipkék számtalan eizellált darabja került ki *Digruber István* vésője alól.

Fizikai erő, ügyes kéz, megbízható arányérzék, sőt, zenei hallás kell ehhez a munkához. A mesternek tisztában kell lenni a kő csendülésének ezernyi árnyalatával. Az anyag soha nem hazudik, csak jó fül kell hozzá, hogy megértsék a szavát. A kalapács kopogtatására bevallja, hol rejtőzik a hajszálnál is vékonyabb repedés, kagyló vagy a buborékszerű üreg. Itt drága mulatság a selejt. Nagy baj, ha akkor semmisül meg az érték, amikor több heti fáradozás és sok ezer forint munkadíj kifizetése után veszik észre a rejtett hibát.

A kövek élnek a legtovább. Amelyet *Digruber Istvánék* fagnak, a süttői meg a budakalászi különösen jófajta. A kőfaragó pontosan tudja, hogy minden munkája túléli. Emlékműveket vésnek ők, és általuk adjuk híru a messzi jövőnek, hogy valaha mi is éltünk.

A facsádkőművesek

Ők a kőművesszakma „operanékesei”. Hogyan is mondta *Bigner József*, az öreg facsádozó, akinek, miközben 40 éven át fehérmunkát végzett, a haja is teljesen megfehéredett?

— Énekelni sokan tudnak, mégis kevesen jutnak be az Operába!

Igy adta tudtul, hogy a kőművesnek se szeri, se száma, de ritka az a fehér holló, amelyik a fehérmunkához is ért. Meg kell hagyni, van alapja az önértetnek. Valóban kevesen értenek a művészi nemes vakolat, a finom stukkó készítéséhez. Nemesak nálunk,

de az egész világon. Az egész országot föl kellett kutatni, hogy ráleljenek a palota homlokzatának 24 vakolójára.

Facciata: olasz szó, homlokzatot jelent. Innen a kivételes szaktudású kőművesek neve. Már a munkahelyükön is látszik, hogy önmagukra éppúgy sokat adnak, mint a „műhelyükre”. Valamennyien frissen borotváltak, az állványpadlózat tisztára söpörve, szemétnek s az építkezésekre jellemző zsúfoltságnak semmi nyoma. Szemüveg mögül kenegetik föl a párkányra a nemes habarcsot: gyenge a látásuk, egy életen át vakított vissza pupillájukba a saját munkájuk. Amíg ide jutottak, ahonnan tündéri látvány tárul eléjük a Dunával, a hidakkal, a pesti part impozáns épületszalagjaival, sok-sok földet bejártak. *Bigner József* otthagya kézjegyet a bécsi Schönbrunn-kastélyon, a bukaresti királyi palotán, a szegedi fogadalmi templomon; *Kvanduk Radó* hozzáértését a belgrádi *Bjelij Dvór* dicséri, amellet épített Görögország számos városában és az uruguayi Montevideóban.

Mire teljesen felépül a Vár — 1970-re tervezik —, ők már nyugdíjban lesznek. De titkukat a fiatalokra bízzák. Tizennégy tanuló szorgoskodik körülöttük, s ahogy *Berki István* művezető, az ugyancsak élvonalbeli facsádkőműves mondja, rátermettek a javából.

Elmúlt évszázadok legjobb mesterei építették újra és újra a budai Várpalotát. Utódaik kezén a jelenbe ért a szerszámok vándorútja.

Gerencsér Miklós